

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка

Навчально-науковий інститут культури і мистецтв

Кафедра музикознавства та культурології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач аспірантури та докторантури

Гриша Чистикова
(підпис) (ініціали та прізвище)

« 10 » *вересня* 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теоретичне музикознавство та основи музикознавчого аналізу

Галузь знань: 02 Культура і мистецтво

Спеціальність: 025 Музичне мистецтво

мова навчання українська

Погоджено науковою радою Сумського
державного педагогічного університету імені
А. С. Макаренка

« 10 » *вересня* 2023 р.

Голова

Ольга Кудріна
(підпис (ПІБ, науковий ступінь, вч. звання))

Суми – 2023

Розробники:

Енська О.Ю., кандидат мистецтвознавства, доцент

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри музикознавства та культурології

Протокол № 1 від « 31 » серпня 2023 р.

Завідувач кафедри:
доктор мист., професор

Ольга ЗАВ'ЯЛОВА

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Доктор філософії	Обов'язкова/ вибіркова	
		Рік підготовки:	
2-й		2-й	
Семестр			
Загальна кількість годин - 120		3-й	3-й
		Лекції	
		16 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	4 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		90 год.	110 год.
		Консультації:	
год.		год.	
Вид контролю: екзамен			

Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – систематизація знань стосовно розвитку теоретичного музикознавства, філософії музики, уявлень про історичні основи музично-наукової методології; теоретичне осмислення композиторської практики минулого і сьогодення; систематизація знань стосовно методології музикознавчого аналізу, проведення самостійного науково-обґрунтованого аналізу музичного твору з використанням різних методів.

Ознайомлення з курсом «Теоретичне музикознавство та основи музикознавчого аналізу» та засвоєння його програмного матеріалу сприяє оволодінню загальними та фаховими компетенціями відповідно до освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво»: ІК - Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері музичного мистецтва, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення; ЗК 3 – Здатність до пошуку, обробки й аналізу наукової теоретичної та професійної інформації з різних джерел для узагальнення результатів; застосування філософсько-світоглядних принципів у поєднанні з сучасними тенденціями та науковими досягненнями зі спеціальності 025 Музичне мистецтво; СК 1 – Здатність ініціювати, планувати, організовувати та здійснювати оригінальні наукові дослідження актуальних проблем у сфері музичного мистецтва, досягати наукових результатів, які створюють нові знання і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях; СК 2 – Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері музичного мистецтва, інтегрувати знання з різних галузей, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень; СК 5 – Здатність до навчання впродовж життя, безперервного саморозвитку та самовдосконалення; СК 6 – Здатність застосовувати новітні музикознавчі концепції, а також аналізувати, оцінювати та прогнозувати культурні явища і процеси; СК 9 – Здатність володіти науково-педагогічною майстерністю, педагогічними технологіями, професійними вміннями до передачі системних наукових знань майбутнім фахівцям в галузі музичного мистецтва під час освітнього процесу в закладах вищої освіти; підвищувати рівень власної науково-педагогічної майстерності і адаптуватися до змін у професійної діяльності; СК 10 – Здатність аналітично мислити і практично застосовувати навички систематизації та узагальнення інформації з теоретичного та історичного музикознавства, етномузикології, музикознавчого аналізу, працювати з іншомовними науковими текстами за напрямом досліджень, створювати наукові тексти різних жанрів.

1. Передумови для вивчення дисципліни

Курс «Теоретичне музикознавство та основи музикознавчого аналізу» є важливою складовою професійної освіти музикознавця. Для вивчення цієї дисципліни аспірант має: володіти глибокими знаннями історії музики і блоку теоретичних дисциплін («Стильова гармонія», «Поліфонія», «Аналіз музичних творів», «Сучасні композиторські техніки»).

3. Результати навчання за дисципліною

У процесі навчання за програмою дисципліни аспірант отримує наступні професійні результати:

<p>ІК Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері музичного мистецтва, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення</p> <p>СК 1 Здатність ініціювати, планувати, організовувати та здійснювати оригінальні наукові дослідження актуальних проблем у сфері музичного мистецтва, досягати наукових результатів, які створюють нові знання і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях</p>	РН 1	Мати передові концептуальні та методологічні знання з музичного мистецтва та на межі предметних областей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, отримання нових знань та/або здійснення інновацій.
<p>ЗК 3 Здатність до пошуку, обробки й аналізу наукової теоретичної та професійної практичної інформації з різних джерел для узагальнення результатів; застосування філософсько-світоглядних принципів у поєднанні з сучасними тенденціями та науковими досягненнями зі спеціальності 025 Музичне мистецтво.</p>	РН 3	Застосовувати загальні принципи та методи музикознавчої науки, а також методологію наукових досліджень у власних наукових розвідках у сфері музичного мистецтва та у викладацькій практиці.
<p>СК 6 – Здатність застосовувати новітні музикознавчі концепції, а також аналізувати, оцінювати та прогнозувати культурні явища і процеси</p> <p>СК 10 - Здатність аналітично мислити і практично застосовувати навички систематизації та узагальнення інформації з теоретичного та історичного музикознавства, етномузикології, музикознавчого аналізу, працювати з іншомовними науковими текстами за</p>	РН 5	Використовувати методики музикознавчого аналізу в процесі дослідження музичних творів.

<p>напрямом досліджень, створювати наукові тексти різних жанрів.</p>		
<p>СК 2 – Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері музичного мистецтва, інтегрувати знання з різних галузей, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.</p>	<p>РН 6</p>	<p>Планувати і виконувати теоретичні дослідження з музичного мистецтва та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів та дотриманням норм професійної і академічної етики, критично аналізувати результати власних та інших досліджень у контексті усього комплексу сучасних знань</p>
<p>ЗК 1 Здатність розв’язувати комплексні проблеми у сфері музичного мистецтва на основі системного наукового та загальнокультурного світогляду із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності. СК 5 Здатність до навчання впродовж життя, безперервного саморозвитку та самовдосконалення</p>	<p>РН 7</p>	<p>Застосовувати загальні принципи та методи гуманітарних наук, а також сучасні методи та інструменти, цифрові технології та спеціалізоване програмне забезпечення для впровадження досліджень у сфері музичного мистецтва</p>
<p>СК 2 – Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері музичного мистецтва, інтегрувати знання з різних галузей, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень; СК 9 – Здатність володіти науково-педагогічною майстерністю, педагогічними технологіями, професійними вміннями до передачі системних наукових знань майбутнім фахівцям в галузі музичного мистецтва під час освітнього процесу в закладах вищої освіти; підвищувати рівень власної науково-педагогічної майстерності і адаптуватися до змін у професійної діяльності.</p>	<p>РН 9</p>	<p>Розробляти та досліджувати моделі об’єктів і процесів мистецтва, ефективно використовувати їх для отримання нових знань у сфері музичного мистецтва та у дотичних міждисциплінарних напрямках</p>
<p>СК 10 – Здатність аналітично мислити і практично застосовувати навички систематизації та узагальнення інформації з теоретичного та історичного музикознавства, етномузикології, музикознавчого аналізу, працювати з іншомовними науковими текстами за напрямом досліджень, створювати наукові тексти різних жанрів.</p>	<p>РН 11</p>	<p>Переосмислювати та використовувати системні поняття в галузі теорії, історії та методології музичного мистецтва та виконавства, етномузикології, визначати їх понятійно-категоріальний апарат</p>

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень аспіранта
<p style="text-align: center;">А 90–100</p>	<p>Виконання всіх практичних завдань і самостійної роботи. Глибоке засвоєння навчального матеріалу, вільне володіння обов'язковою та додатковою інформацією стосовно історичного розвитку теоретичного музикознавства та методології музичного аналізу. Активна участь у практичних заняттях (обговорення питань, аналіз музичних творів). Самостійність мислення. Творчий підхід до виконання практичних. Широке, впевнене, послідовне і чітке викладення відповіді на екзамені.</p>
<p style="text-align: center;">В 82–89</p>	<p>Виконання практичних завдань на 80% і самостійної роботи. Засвоєння навчального матеріалу; вільне володіння обов'язковою інформацією щодо історичного розвитку теоретичного музикознавства та методами музикознавчого аналізу. Активна участь у практичних заняттях (обговорення питань). Самостійність мислення. Творчий підхід до виконання практичних завдань. Впевнена, послідовна і чітка, але стисла відповідь на екзамені.</p>
<p style="text-align: center;">С 74–81</p>	<p>Виконання практичних завдань на 70% і самостійної роботи. Засвоєння в цілому теоретичного та практичного курсу. Помірна участь у практичних заняттях; вірні, але недостатньо впевнені відповіді на практичних заняттях. Самостійність мислення. Дуже стисла, але достатньо впевнена і послідовна відповідь на екзамені.</p>
<p style="text-align: center;">D 64–73</p>	<p>Виконання практичних завдань і самостійної роботи на 60%. Пасивність на практичних заняттях. Формальне ставлення до виконання практичних завдань, відсутність творчого підходу до їх виконання. Недостатньо впевнена відповідь на екзамені, що свідчить про неглибоке засвоєння навчального курсу.</p>
<p style="text-align: center;">Е 60–63</p>	<p>Виконання практичних завдань і самостійної роботи на 50%. Слабке знання теоретичного матеріалу. Пасивність на практичних заняттях, невпевненість при обговоренні питань, формальне і часткове виконання завдань. Дуже стисла і невпевнена відповідь на екзамені.</p>
<p style="text-align: center;">F 35–59</p>	<p>Виконання практичних завдань і самостійної роботи менш ніж на 50% на низькому рівні. Відсутність знань навчального матеріалу. Пасивність на практичних заняттях. Дуже стисла, невпевнена, з допущенням суттєвих помилок відповідь на екзамені, що свідчить про відсутність необхідних знань.</p>
<p style="text-align: center;">FX 1–34</p>	<p>Відсутність на заняттях; невиконання практичних завдань і самостійної роботи. Повна відсутність знань з предмету.</p>

Розподіл балів

Поточний контроль							Разом	Екз.	Сума
T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 11	T 12			
Поточний контроль							60	25	100
5	10	10	5	10	10	10			
Контроль самостійної роботи							15		
			5	5	5				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання є:

- Усні (або письмові) відповіді на практичних заняттях;
- Екзамен.

6. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Теорія музики як наука.

Тема 2. Музично-теоретична думка в часи Давньої Греції.

Тема 3. Розвиток теорії музики у періоди Середньовіччя та Відродження.

Тема 4. Західноєвропейські музично-теоретичні праці XVII – першої половини XVIII ст..

Тема 5. Розвиток музично-теоретичної думки у другій половині XVIII – XIX століттях.

Тема 6. Теоретичне музикознавство XX – початку XXI століть.

Тема 7. Розвиток українського теоретичного музикознавства.

Тема 8. Методологія аналізу музичного твору.

Тема 9. Аналіз багаточастинного твору.

Тема 10. Контрастно-складені форми. Типологія вільних форм.

Тема 11. Аналіз програмних творів.

Тема 12. Аналіз музично-сценічних творів.

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Теорія музики як наука.

Структура теоретичного музикознавства як відображення будови і функціонування музичної культури, а також різних методів її вивчення. Основні розділи теоретичного музикознавства: музична культурологія, музична естетика, теорія музичної мови і музичної форми, вчення про музичні жанри і стилі.

Відносність розчленування музикознавства на історичну та систематичну (теоретичну) гілки. Взаємопроникнення їх елементів. Систематичне музикознавство як основа історичних досліджень. Історичний підхід до теорії музики.

Основні розділи теоретичного музикознавства: музична культурологія, музична естетика, теорія музичної мови та музичної форми, вчення про музичні жанри та стилі.

Розділи теоретичного музикознавства, присвячені музичній мові та музичній формі (теорія музики в традиційному смислі слова).

Музичний твір, жанр і стиль як предмети теоретичного музикознавства.

Музичні акустика, психологія, семіотика, соціологія як відображення різних наукових підходів до вивчення явищ музичної культури.

Система музично-теоретичних категорій як інструмент аналізу музичної культури, її сторін та явищ.

Емпіричний та теоретичний рівні музикознавства. Їхня єдність і взаємозалежність. Емпіричне знання як наслідок музичного досвіду та первісної класифікації явищ. Теоретичне (раціональне) знання як трансформація даних, отриманих на чуттєвому рівні пізнання, у глибші узагальнення, що розкривають сутність різних сторін музичного мистецтва, закономірності функціонування та розвитку музичної культури.

Тема 2. Музично-теоретична думка в часи Давньої Греції.

Грецька теорія музики як основа європейського (світового) музикознавства. Давньогрецькі теоретики музики і основні їх трактати. Піфагорійська школа. Аристоксен і його послідовники. Поняття музики і гармонії. Музика як розділ математики. Ладова система давньогрецької музики. Тетрахорди, їх роди. Метрична система: зв'язок з поезією. Мора, протос, хронос. Структура стоп, строф. Вчення про етос ладів, метрів. Математична основа музичного ладу. Піфагорійський лад. Проблема консонансу і дисонансу. Обчислення музичних інтервалів за допомогою пропорцій.

Тема 3. Розвиток теорії музики у періоди Середньовіччя та Відродження.

Розвиток давньогрецької теорії у Середньовіччі (схоластика). Вчення А. Боеція. Григоріанський хорал. Система церковних модусів. Поняття модусу і ладу. Плагальні і автентичні модуси. Фіналіс, реперкусії, амбітус. Кадансові формули (клаузули). Тематичні моделі модусів (поспівки). Розвиток системи сольмізації. Походження знаків альтерації. Музична нотація Середньовіччя і Відродження. Розвиток багатоголосся, вчення про контрапункт; ускладнення модальної системи (модальна гармонія), енгармонізм. Формування акордів (тризвук). Концепції Дж. Царліно («Встановлення гармонії»), Й. де Грокейо («Про музику»), В. Галілея («Діалог про стародавню і нову музику»).

Тема 4. Західноєвропейські музично-теоретичні праці XVII – першої половини XVIII ст.

Нові умови побутування музики: розвиток світської музики, в т.ч. побутової; народження музичної драми (опери); розвиток оркестрової музики.

Теорія афектів (праці Р. Декарта, А. Кірхера, А. Веркмайстера, І. Маттезона, Ф.В. Марпурга). Барокові риторичні фігури, символіка, значення чисел і симетрії (закон золотого перетину в композиції).

Теорія генерал-басу. Відкриття в акустиці (явище обертонів у звуці - М. Мерсен, Ф. Совар, різницеві тони - Дж. Тартіні).

Розроблення проблеми темперації: чистий лад, темперація А.Веркмайстера, І.Ф. Кірнбергера, формування рівномірної темперації.

Концепція Ж. Ф. Рамо («Трактат про гармонію»): гармонія як система акордів, теорія обернення акордів, критика теорії генерал-басу, обґрунтування квінтового зв'язку акордів; каденції і їх види. Значення концепції Рамо.

Навчання про музичну форму в трактатах даного періоду (І. Маттезон «Досконалий капельмейстер», Г.К. Кох, І.Ф. Кірнбергер).

Тема 5. Розвиток музично-теоретичної думки у другій половині XVIII – XIX століттях.

Диференціація музично-теоретичних дисциплін. Вчення про музичні форми (розробка проблем, пов'язаних з гомофонними формами: метр, мотив, період тощо). Трактат з композиції А. Рейхи, трактат з гармонії Ш.С. Кателя. «Вчення про музичну композицію» А.Б. Маркса. Проблема форми та змісту в музичній естетиці Г. Рімана,

концепція метру, форми і гармонії. Музично-історична концепція Г. Рімана і її вплив на сучасне уявлення про історію музики.

Історична та теоретична (систематична) орієнтація музикознавства як основний структурний поділ. Його реальне здійснення в історії розвитку музикознавства. Робота Гвідо Адлера (1885) як один з історично ранніх прикладів усвідомлення даної поляризації. Вклад наступних поколінь музикознавців в уточнення та розвиток структурної диференціації музикознавства.

Тема 6. Теоретичне музикознавство ХХ – початку ХХІ століть.

Етапи розвитку та методологічні принципи музичної теорії ХХ століття. Розгалуженість теоретичного музикознавства. Деталізація і техніцизм у музичних теоріях ХХ століття.

Дослідження *гармонічної мови, ладу і тональності*. Роботи Е. Курта Розвиток теорії тональності в концепціях Р. Реті (Пантональність), Х. Ерпфа (теорія центрального співзвуччя), П. Хіндеміта. Концепція ритму, гармонії (лади обмеженою транспозиції), музичної форми О. Мессіана. Розвиток ладової теорії і теорії музичних функцій.

Дослідження з питань *поліфонії*. Робота Е. Курта «Основи лінійного контрапункту». Поліфонічна концепція С. І. Танєєва і його праця «Рухомий контрапункт строгого письма». Концепція *музичної інтонації* Б. Асаф'єва. Вчення про мелодію. Розвиток вчення про *музичну форму*. Питання *стилю* у наукових дослідженнях.

Феномен *композиторської техніки* як об'єкт досліджень. Концепція О. Мессіана («Техніка моєї музичної мови»). Теорія музичної композиції К. Штокхаузена, Я. Ксенакіса. Термінологія композиції ХХ століття (ряд, група, момент-форма, поле, структура, щільність). Теорія електронної музики («жива електроніка»).

Тема 7. Розвиток українського теоретичного музикознавства.

Теорія музики у працях українських дослідників ХХ початку ХХІ століть: загальні тенденції українського теоретичного музикознавства.

Дослідження питань *поліфонії і гармонії* у працях М. Д. Тица (посібник гармонії, «Про тематику і композиційну структуру муз. творів», «Про сучасні проблеми теорії музики»), Т. С. Кравцова («Гармонія в системі інтонаційних зв'язків»), В. Н. Золочевського («Ладогармонічні засади української радянської музики. Деякі питання народності», «Про модуляцію»).

Питання *інтерпретації* музичних творів у працях В. Г. Москаленка («Творчий аспект музичної інтерпретації», «Музичний твір як текст»), О. Жаркова («Художній переклад у музиці: проблеми та рішення»), Л. Шаповалової («Виконавська рефлексія як об'єкт інтерпретології»). Проблеми *аналізу музичних творів* у працях Н. О. Горюхіної («Варіаційна форма», «Еволюція сонатної форми», «Еволюція періоду», «Композиція музичного твору»), В. Г. Москаленка («Про два підходи до аналізу музичних творів»), Н. Л. Очеретовської («Зміст і форма в музиці»).

Стильові параметри музичного твору у роботах Н. О. Горюхіної («Нариси з питань музичного стилю і форми»), В. Н. Золочевського («Конвергенція східної і

західної художньої традиції в композиторській практиці»). Дослідження оркестрового стилю, зокрема тембрової драматургії, у наукових публікаціях О. Жаркова («Оркестровий стиль і стильова функція тембру», «До проблеми смислоутворення»), Сокола О. В. («Музичні ремарки, світообраз і музичний стиль»), І. М. Коханик («Динаміка сенсоутворення в музичному стилі», «Взаємодія жанру і стилю в сучасній музиці: від „діалогу“ до „полілогу“, або Нотатки на берегах музичного постмодерну», «Між полістилістикою та метастилем: про стильові вишукування українських композиторів на межі ХХ–ХХІ століть»).

Актуальні завдання сучасної теорії музики (синтез музично-теоретичних дисциплін, міждисциплінарний діалог: музика і лінгвістика, музика і акустика (психоакустика), музика і психологія, музика і соціологія, розробка теорії метроритму, відновлення міжкультурного діалогу.

Тема 8. Методологія аналізу музичного твору.

Сутність аналізу музичних творів – виявлення внутрішньої єдності їхнього змісту та виразних засобів та зовнішньої єдності з музичним, соціальним, загальнокультурним контекстом (предмет аналізу). Об'єкт аналізу – музичний твір. Функції музичного твору у житті. Музичний твір як відбиток-породження життя і як його складова частина, що активно впливає на нього.

Методи аналізу музичних творів – системний підхід, стильовий та жанровий аналізи, методи зіставлень за подобою та контрастністю. Зміст та форма музичного твору, - багаторівневність обох понять, вимога відповідності рівнів форми та змісту у процесі встановлення їх взаємообумовленості.

Жанрова класифікація на основі розмежування власне художньої та прикладної, пов'язаної з позахудожньою діяльністю людини музики, з одного боку, та розмежування музики як такої та музики, що взаємодіє зі словом, танцювальним рухом, театральною дією, з іншого.

Жанри чистої та взаємодіючої музики. Жанровий аналіз. Зміна жанру твору. Жанрові перетини (змішування) в одному творі.

Інтонаційна природа музики. Мовна та музична інтонація. Характеристичність музичної інтонації та її пізнаваність при видозмінах. Інтонаційний розвиток. Музична мова; типи взаємодії її елементів. Множинність музичних мов. Музичні стилі.

Музичний тематизм, його розвиток. Тематичний матеріал, його характерні ознаки (поняття «рельєфу» та «фону»). Тема як цілісний та відносно завершений виклад тематичного матеріалу. Прийоми (принципи) тематичного розвитку. Функції частин музичної форми та відповідні їм типи музичного викладу. «Скелет» та «покрив» музичної форми.

Різновиди аналізу музичних творів. Загальні засади цілісного аналізу музичних творів. Значення історико-теоретичного контексту. Плідність використання в аналізі музичних творів методів інших наук, насамперед близьких до музикознавства – літературознавства, філології (теорія віршованої метрики – музична метрика,

дистрибутивний аналіз з арсеналу структурної лінгвістики – як засіб гармонічного аналізу тощо).

Тема 9. Аналіз багаточастинного твору.

Бінарність як одна з корінних властивостей дійсності і мислення, що відображає її, зокрема художнього. Бінарність у музиці в цілому й у формоутворенні зокрема. Двохчастинність злита і циклічна (від «подвійних танців» та «подвійних пісень»). Стійкі типи двохчастинних циклів: прелюдія – fuga, *andante* – *allegro*. Зв'язки частин форми за спорідненістю та контрастністю.

Інструментальні цикл з трьох і більше частин. Старовинна танцювальна сюїта як двічі бінарний цикл; його збагачення (Бах) та трансформації (Гендель).

Інструментальні цикли композиторів-романтиків. Драматургічні особливості циклічних форм. Засоби об'єднання частин у єдине ціле. Сюїта у ХХ столітті.

Сонатний цикл – традиційні частини трьох- та чотиричастинних циклів, зменшення та збільшення числа частин. Еволюція форми.

Проблема об'єднання частин в інструментальному циклічному творі. Змістова, стилістична, жанрова єдність циклу. Образна драматургія. Об'єднувальна роль окремих засобів – тональний план, пропорційність тривалості частин, їх форма. Інтонаційні та тематичні «арки» між частинами.

Тема 10. Контрастно-складені форми. Типологія вільних форм.

Спорідненість контрастно-складених форм з циклічними та нециклічними (одночастинними) формами. Різноманітність цих форм та сфери їх застосування.

Вільні форми (визначення). Вільні, або мішані, форми та їх розповсюдження у музиці ХІХ століття. Причини появи вільних форм. Національна самобутність.

Різновиди вільних форм: поєднання сонатності з варіаційністю (монотематичність при поєднанні сонатності з варіаційністю); поєднання сонатної та циклічної форм; поєднання сонатної, циклічної і контрастно-складеної форм; проміжні форми. Концентричні форми (або дзеркально-симетричні). Монолітно-сюїтні форми.

Структурні риси мішаних форм.

Тема 11. Аналіз програмних творів.

Серединне розташування програмної музики між «чистою», що розкриває свій зміст виключно музичними засобами, і тією, що взаємодіє, у разі – зі словом або живописом. Особливість взаємодії зі словом – послідовна розосередженість словесного тексту та музики. Відмінності програм за їх обсягом (від найкоротшого назви до розгорнутої розповіді) та типом (картинно-описовий, сюжетний).

Розмежування узагальнено-сюжетного та послідовно-сюжетного типів композиції та відповідно модифікації типових форм або побудова вільних.

Музика та візуальні види мистецтва (живопис, архітектура, скульптура тощо). Порівняльний аналіз образного змісту музичного твору та його візуального першоджерела, засобів художньої виразності.

Тема 3 Розвиток теорії музики у періоди Середньовіччя та Відродження		2			5					10
Тема 4 Західноєвропейськ і музично- теоретичні праці XVII – першої половини XVIII ст..		2			5					10
Тема 5 Розвиток музично- теоретичної думки у другій половині XVIII – XIX ст.		2	2		10		2			10
Тема 6 Теоретичне музикознавство XX – початку XXI століть ст..		2	2		10		2			10
Тема 7. Розвиток українського теоретичного музикознавства		2	2		10					10
Тема 8 Методологія аналізу музичного твору.		2			5		2			5
Тема 9 Аналіз багаточастинного твору.			2		10			2		10
Тема 10 Контрастно- складені форми. Типологія вільних форм.			2		10					10
Тема 11 Аналіз програмних творів.			2		10					10
Тема 12 Аналіз музично- сценічних творів.			2		10					15
Усього годин	120	16	14		90	120	6	4		110

7.3. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Теорія музики як наука	2	
2	Теорія музики Давньої Греції	2	
3	Розвиток теорії музики у періоди Середньовіччя та Відродження	2	
4	Західноєвропейські музично-теоретичні праці XVII – першої половини XVIII ст..	2	
5	Розвиток музично-теоретичної думки у другій половині XVIII – XIX століттях	2	2
6	Теоретичне музикознавство XX – початку XXI століть ст.	2	
7	Розвиток українського теоретичного музикознавства	2	2
8	Методологія аналізу музичного твору	2	2

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Розвиток музично-теоретичної думки у другій половині XVIII – XIX ст.	2	
2	Теоретичне музикознавство XX – початку XXI століть ст..	2	
3	Розвиток українського теоретичного музикознавства	2	
4	Аналіз багаточастинного твору.	2	2
5	Контрастно-складені форми. Типологія вільних форм.	2	
6	Аналіз програмних творів.	2	
7	Аналіз музично-сценічних творів	2	2

8. Рекомендовані джерела інформації

1. Вірановський Г. Музично-теоретичні системи. Київ, 1978.
2. Горюхіна Н. О. Варіаційна форма. Київ, 1965.
3. Горюхіна Н. О. Період, його класифікація і методика викладання. Київ, 1968.
4. Горюхіна Н. О. Еволюція періоду. Київ, 1975.
5. Горюхіна Н. О. Нариси з питань музичного стилю і форми. Київ, 1990.
6. Золочевський В. Н. Ладогармонічні засади української радянської музики. Деякі питання народності. Київ, 1964.
7. Золочевський В. Н. Про модуляцію. Київ, 1973.
8. Котляревський І. Музично-теоретичні системи європейського мистецтвознавства. Методи дослідження і класифікації. Київ, 1983.

9. Котляревський І. Вступ до класифікації музично-теоретичних систем. Київ, 1974.
10. Котляревський І. Методологічні проблеми курсу історії музично-теоретичних систем. Київ, 1979.
11. Кравцов Т. С. Гармонія в системі інтонаційних зв'язків. Київ, 1984.
12. Кравцов Т. С. Поліфонія А.Я. Штогаренка. Київ, 1964.
13. Москаленко В. Г. Творчий аспект музичної інтерпретації. Київ, 1994.
14. Москаленко В. Г. Музичний твір як текст // Київ. музикознавство. 2001. Вип. 7.
15. Москаленко В. Г. Про два підходи до аналізу музичних творів // Муз. освіта в Україні: Наук. вісн. Нац. муз. акад. України. К., 2003. Вип. 29.
16. Сокол О. В. Музичні ремарки, світообраз і музичний стиль. Одеса, 2007.
17. Тиц М. Д. Нариси з курсу поліфонії. Харків, 1965.
18. Шаповалова Л. В. Виконавська рефлексія як об'єкт інтерпретології // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти: Зб. наук. праць. Харків, ХДУМ ім. І.П. Котляревського, 2007. С. 218-228.

**9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення,
використання яких передбачає навчальна дисципліна
(за потребою)**

1. Документація (навчальні плани, робоча навчальна програма).
2. Наукова музикознавча література.